NACIONALINĖ ŠVIETIMO AGENTŪRA

Declinatio V
Dies. Septimana

Dalia Andziulytė, VU Klasikinės filologijos katedra

LOTYNŲ KALBOS IR ANTIKOS KULTŪROS DALYKO MOKYTOJŲ KVALIFIKACIJOS TOBULINIMO PROGRAMA, 2023

NACIONALINĖ ŠVIETIMO AGENTŪRA

Declinatio V

femininum, ret. masculinum

nom. **rēs**, gen. **reī** ***f***

nom. **diēs**, gen. **diēī** ***m*** ***(ret. f)***

Dictionarium:

rēs, reī ***f*** *daiktas, dalykas*

di|ēs, ēī ***m, f*** *diena*

Plg.

Declinatio II

nom. **lupus**, gen. **lupī** ***m***

nom. **liber**, gen. **librī** ***m***

Declinatio III

nom. **vulpēs**, gen. **vulpis** ***n***

nom. **abi|ēs**, gen. **abietis** ***f***

Dictionarium:

lup|us, ī ***m*** *vilkas*

lib|er, rī ***m*** *knyga*

vulp|ēs, is ***f*** *lapė*

abi|ēs, etis ***m*** *eglė, kėnis*

NACIONALINĖ ŠVIETIMO AGENTŪRA

Declinatio V

	Sg.	*Pl.*	*Sg.*	*Pl.*
Nom.	rē**s**	rē**s**	diē**s**	diē**s**
Gen.	re**ī**	rē**rum**	di**ēī**	diē**rum**
Dat.	re**ī**	rē**bus**	di**ēī**	diē**bus**
Acc.	re**m**	rē**s**	die**m**	diē**s**
Abl.	r**ē**	rē**bus**	di**ē**	diē**bus**
Voc.	rēs	rēs	diēs	diēs

rēs, reī ***f*** *daiktas, dalykas;* **di|ēs, ēī** ***m, f*** *diena*

NACIONALINĖ ŠVIETIMO AGENTŪRA

Declinatio V. *Exempla*

fid|ēs, eī *f* *tikėjimas*
sp|ēs, eī *f* *viltis*
faci|ēs, ēī *f* *veidas; išvaizda; regimybė*
seri|ēs, ēī *f* *eilė, virtinė*
requi|ēs, ētis *f* *ramybė, poilsis*
aci|ēs, ēī *f* *ašmenys; aštrumas; rikiuotės eilė*
merīdi|ēs, ēī *m* *vidurdienis; pietūs*
māteri|ēs, ēī *f* (= **māteri|a, ae *f***) *medžiaga*

Proverbia

Manet **fides spes** caritas, tria haec, maior autem his est caritas. *St. Paulus* *Lieka tikėjimas, viltis, meilė, šie trys (dalykai), tačiau didžiausia iš jų meilė.*	**fid|ēs, eī *f*** *tikėjimas* **sp|ēs, eī *f*** *viltis*
Rem tene, verba sequentur. *M. Portius Cato* *Žiūrėk reikalo, žodžiai seks iš paskos.*	**rēs, reī *f*** *daiktas, dalykas, reikalas*
Dies levat luctum. *sec. Ciceronem* *Laikas malšina sielvartą.*	**di|ēs, ēī *m, f*** *diena; laikas*
Dies autem non modo non levat luctum hunc sed etiam auget. nam ceteri dolores mitigantur vetustate, hic non potest non et sensu praesentis miseriae et recordatione praeteritae vitae cottidie augeri. desidero enim non mea solum neque meos sed me ipsum. quid enim sum? *Cicero, Epistulae ad Atticum III.15*	
Carpe **diem**. *Horatius*	
Dies et noctes cogitandum est iam iamque esse moriendum. *Cicero* *Per dienas ir naktis reikia galvoti, kad tuoj pat reiks mirti.*	

Dies

Calend|ae (**Kalend|ae**), **ārum *f*** Kaleñdos, pirmoji mėnesio diena

Nōn|ae, ārum *f* Nònos, devintoji diena prieš idas, t. y. *kovo, gegužės, liepos ir spalio* 7-oji, kitų mėnesių 5-oji diena

Īd|ūs, uum *f* Ìdos, mėnesio vidurys: 15-oji kovo, gegužės, *liepos ir spalio* mėn. diena ir 13-oji kitų mėnesių diena

NACIONALINĖ ŠVIETIMO AGENTŪRA

Nūndinae *(feriae),* ***Nūndinum*** *(tempus) < novem dies*

Septimāna

I	II	III	IV	V	VI	VII
diēs Lūnae	**diēs Mārtis**	**diēs Mercuriī**	**diēs Iovis**	**diēs Veneris**	**diēs Saturni / Sabbatum**	**diēs Sōlis / diēs Dominī / diēs Dominicus** (diēs Dominica)

NACIONALINĖ ŠVIETIMO AGENTŪRA

Quandō? Quō tempore? Quibus temporibus? Quō saeculō? Quō annō? Quō diē? Quā hōrā? (Quōtā hōrā?)

Ablativus temporis

Rōmulus urbem exiguam in Palātīnō monte condidit ante diem XI Kalendās Maiās, Olympiadis sextae annō tertiō, post Troiae excidium annō trecentēsimō nōnāgēsimō quārtō.

(Eutropius, fl. 363–387 a. D., Breviarium Historiae Romanae)

ante diem XI Kalendās Maiās = die XI ante Kalendās Maiās

olympi|as, adis *f* [*gr.*] olimpiada, *ketverių metų laikotarpis tarp olimpinių žaidynių*
Olympi|a, ōrum *n* (*sc.* certāmina) olimpinės žaidynės, pirmosios Graikijos olimpinės žaidynės tradiciškai datuojamos 776 m. pr. Kr.
excidi|um, ī sugriovimas

II užduotis.

Atsakykite į klausimus:
Apie kokius metus, mėnesį ir dieną rašo Eutropijus?
Kas tą dieną įvyko?
Kokius atskaitos taškais jis remiasi nurodydamas datą?

Rōmulus urbem exiguam in Palātīnō monte condidit ante diem XI Kalendās Maiās, Olympiadis sextae annō tertiō, post Troiae excidium annō trecentēsimō nōnāgēsimō quārtō.

(Eutropius, fl. 363–387 a. D., Breviarium Historiae Romanae)

NACIONALINĖ ŠVIETIMO AGENTŪRA

TEMA:

2. De Re Publicā.

O tempora, o mores!

NACIONALINĖ ŠVIETIMO AGENTŪRA

Res publica

	Sg.	*Pl.*
Nom.	**rēs pūblica**	rēs pūblicae
Gen.	**reī pūblicae**	rērum pūblicārum
Dat.	**reī pūblicae**	rēbus pūblicīs
Acc.	**rem pūblicam**	rēs pūblicās
Abl.	**rē pūblicā**	rēbus pūblicīs
Voc.	**rēs pūblica**	rēs pūblicae

NACIONALINĖ ŠVIETIMO AGENTŪRA

De re publicā

De re publicā

Res publica – res populi est. Variae sunt formae et status rerum publicārum. Gloriam rei publicae exercitus defendit. Viri boni rem publicam curant, cum in rebus secundis, tum in rebus adversis rei publicae auxilio sunt. Cives saepe de rebus publicis atque de commodis rei publicae disputant. Vir bonus nullum periculum pro re publica, nullum incommodum pro patriā vitat. Fidem virōrum Romanōrum poētae saepe laudābant. Diēbus festis populus Romānus deis deabusque sacrificābat et pro re publicā deos orābat.

auxilium, **ī** ***n*** *pagalba, parama*
cīvis, is ***m, f*** *pilietis*
commodum, **ī** ***n*** *privalumas, nauda;* pl. *gerovė*
cūro, **āre** + acc. *rūpintis kuo*
exercitus, ūs ***m*** *kariuomenė*
festus, a, um *šventinis*
fides, eī ***f*** *patikimumas, ištikimybė*
ōro, āre *maldauti*
populus, **ī** ***m*** *tauta; liaudis*
pro + abl. *už ką, vardan ko*
pūblicus, a, um *tautos, bendras, viešas*
rēs secundae / rēs adversae *palankios / nepalankios aplinkybės*
sacrifico, āre *aukoti*
vīto, āre *vengti*

NACIONALINĖ ŠVIETIMO AGENTŪRA

III užduotis. Nurodykite pabrauktų žodžių linksnį.

De **re** (   ) publicā

Res publica – **res** (   ) populi est. Variae sunt formae et status **rerum** (   ) publicārum. Gloriam **rei** (   ) publicae exercitus defendit. Viri boni **rem** (   ) publicam curant, cum in **rebus** secundis, tum in **rebus** (   ) adversis **rei** (   ) publicae auxilio sunt. Cives saepe de **rebus** (   ) publicis atque de commodis **rei** (   ) publicae disputant. Vir bonus nullum periculum pro **re** (   ) publica, nullum incommodum pro patriā vitat. Fidem virōrum Romanōrum poētae saepe laudābant. **Diēbus** (   ) festis populus Romānus deis deabusque sacrificābat et pro re publicā deos orābat.

O tempora, o mores!

O tempora, o mores!

O tempora, o mores! Res publica Romāna in magno periculo est. Catilīna, vir malus, consul esse desiderat, consules, praetōres, quaestōres interficere studet. Catilīnae caedes, rapīnae, discordia civium, bella intestīna grata sunt, ille civibus bonis perniciem et mortem parat. Iam exercitum in Etruriā habet parātum contra Romam pugnāre. Senatōres in senātu de rebus publicis disputant. Cicerōni consilia Catilīnae iam nota sunt, itaque oratiōnem habet, quā de Catilīnae coniuratiōne senatoribus enarrat. Catilīna, qui in senātu aderat, Ciceronis oratiōne permōtus et perterritus Romam relinquit et ad exercitum suum fugit. Romāni Cicerōnem patrem patriae apellant, nam patriam periculo liberāvit.
Memoriā verba tenēte: salus rei publicae suprēma lex.

NACIONALINĖ ŠVIETIMO AGENTŪRA

Silens Nox

Festum Nativitātis / Dies Natālis Christi / Natalicia – Kalėdos

NACIONALINĖ ŠVIETIMO AGENTŪRA

Silēns nox, sāncta nox,
placida, lūcida,
virginem et puerum
dulcem atque tenerum,
somnō opprime,
somnō opprime.

Silēns nox, sāncta nox!
Angelī nitidī
"Allēlūia" concinunt.
Nunc pāstōrēs metuunt.
Chrīstus nātus est,
Chrīstus nātus est.

Silēns nox, sāncta nox,
candida, splendida!
Fīliī Deī faciēs
nōbīs praebet novās spēs.
Chrīstus nātus est,
Chrīstus nātus est!

Nox silēns, sāncta nox!
Ēn, tranquilla omnia!
Cubat virgo cum nātō māter.
Īnfāns sāncte, mollis, tener,
dormī tū placidē,
dormī tū placidē!

Nox silēns, sāncta nox!
Circumfulget glōria!
Prīmī pāstōrēs sentiunt.
Angelī „Allēlūia“ canunt:
"Chrīstus salvātor adest,
Chrīstus salvātor adest!"

Nox silēns, sāncta nox!
Nātī Deī ē vultū
clārē vērus amor lūcet.
Spēs salūtis nōbīs adfulget,
Nātū, Jēsū, tuō,
nātū, Jēsū, tuō!

Tranquilla nox, sāncta nox!
Dormit mundus; nūlla vōx
iam audītur: in stabulō
Marīa et Jōsēph cum puerō
quī dormit placidē,
quī dormit placidē.

Tranquilla nox, sāncta nox!
Ad pāstōrēs iam venit vēlōx
illud verbum ex angelīs:
"Allēlūia, nunc adīs,
Chrīste, redēmptor tū,
Chrīste, redēmptor tū!"

Tranquilla nox, sāncta nox!
Fīlī Deī, quanta mox
cāritās lūcet ex ōre tuō.
Grātiae tempus adest mundō,
cum nātus sīs, Domine, cum
nātus sīs, Domine!

NACIONALINĖ ŠVIETIMO AGENTŪRA

ad|eo, īre, iī (īvī), itum *ateiti*
affulg|eo, ēre; fulsī *nušvisti, suspindėti*
Allēlūia (Hallelujah) [hebr.] *garbinkite* Jah (< JHVH)
angel|us, ī ***m*** [gr.] pranešėjas, pasiuntinỹs; vėl. angelas
assum (adsum), adesse, affuī (**adfuī**) *būti čia pat; pasirodyti*
aud|io, īre, īvī, ītum *girdėti*
candid|us, a, um *baltutėlis, spindintis*
can|o, ere; cecinī, cantātum *giedoti*
cārit|ās, ātis ***f*** *meilė; gailestingumas*
circumfulg|eo, ēre; fulsī *žaibuoti aplink; spindėti, žėrėti aplink*
concin|o, ere; cinuī, centum *drauge giedoti*
cub|o, āre, uī, itum *gulėti (yp. miegant)*
dorm|io, īre, īvī (iī), ītum *miegoti*
dulc|is, e *saldus; mielas*
ēn *štai*
faci|ēs, ēī f *veidas; išvaizda, išorė*

grāti|a, ae ***f*** *(čia) malonė*
īn|fāns, fantis ***m, f*** *nebylus; > kūdikis*
Jēsus, ū ***m*** *Jėzus*; voc. **Jēsū**
lūc|eo, ēre; lūxī *šviesti; spindėti*
lūcid|us, a, um *šviesus*
moll|is, e *minkštas; švelnus*
lūx, lūc|is ***f*** *šviesa*
metu|o, ere; metuī, metūtum *bijoti*
mox *greitai, tuojau*
nunc *dabar, nūnai*
pāst|or, ōris ***m*** *piemuo*
praeb|eo, ēre, uī, itum *suteikti; (su)kelti, (su)žadinti*
nāt|us, a, um part. perf. < **nāscor,** *gimęs;* **nāt|us, ī** ***m*** *sūnus*
nāt|us, ūs ***m*** *gimimas*
nitid|us, a, um *žibantis, spindintis*
nox, noct|is ***f*** *naktis*
placid|ē *maloniai, ramiai*
placid|us, a, um *malonus, ramus*
opprim|o, ere; pressī, pressum *prispausti*
somnō opprimere *– užmigdyti*

ōs, ōr|is ***n*** *burna; veidas*
redēmpt|or, ōris ***m*** *atpirkėjas*
salvāt|or, ōris ***m*** gelbėtojas; Išganytojas
sal|ūs, ūtis ***f*** *sveikata; gerovė*
sānct|us, a, um *šventas*
sil|ēns, entis *tylintis,* part. praes. < **sileo**; adi. *tylus, ramus*
somn|us, ī ***m*** *miegas*
sp|ēs, eī ***f*** *viltis*
splendid|us, a, um *spindintis, tviskantis*
stabul|um, ī ***n*** *buveinė; tvartas, gardas*
tener, a, um *švelnus; gležnas*
tranquill|us, a, um *ramus, tylus*
vēl|ōx, ōcis *greitas, skubus*
virg|o, inis ***f*** *mergaitė, mergelė*
vult|us, ūs ***m*** *veidas*

NACIONALINĖ ŠVIETIMO AGENTŪRA

Serēnum festum Nativitātis atque annum novum MMXXIV vobis exopto!